

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

YTTRANDE
2021-01-12

Västra Hagsätra, samråd angående förslag till detaljplan, dnr 2018-06778

Förslaget syftar till en förtätning av stadsdelen och tillskapandet av 570 nya bostäder. Planen omfattar elva delprojekt inkluderande bostäder i lamell- och skivhus om mellan två och femton våningar, ny förskola samt en ny etiopisk-ortodox kyrka som ersätter den befintliga kyrkolokalen inrymd i en f.d. butikslokal vilken rivs. De mest markanta inslagen utgörs av den kvartersbebyggelse som föreslås vid Olshammarsgatan samt det 15 våningar höga bostadshus som föreslås längs tunnelbanespåret vid Hagsätra centrum.

Hagsättras bebyggelse uppfördes under 1960-talets första år efter stadsplaner fastställda mellan 1957 och 1959. Stadsdelen karaktäriseras främst av skiv- och punkthus i sju till nio våningar, placerade enligt principen för ”hus i park” som också betraktade mellanrummen mellan hus och husgrupper som betydelsebärande beståndsdelar i den övergripande planeringen och gestaltningen av landskapet. Till skillnad från andra något tidigare förorter där en solitär eller ett fåtal höga punkthus i grupp markerar centrum, utmärks Hagsätra och Rågsved, som planlades och bebyggdes samtidigt, av de flertalet rytmiskt placerade och jämnhöga skiv- och punkthus i relativt hög skala, placerade längs områdenas huvudstråk och inte av att centrum markeras. De 20 punkthusen längs Vintrosa- och Skyllbergsgatan var när de uppfördes Sveriges längsta höghusrad. På avstånd från Älvsjöhållet uppfattas punkthusen i det stora landskapsrummet som planförslaget skriver, som en ”drakrygg”. Denna visuellt framträdande egenskap torde vara ett värdebärande karaktärsdrag för området.

Topografin är som planförslaget vidare anger, kontrastrik med branta skogsklädda sluttningar och öppna dalgångar i nordvästlig riktning. Skiv- och punkthusen är placerade i och längs med dalgångar och är således fint inpassade i den kuperade terrängen medan grönområdena på åsryggar och mellan hus och husgrupper utbildas till långa sammanhängande stråk med stora inslag av tall och ek. Bebyggelsens inpassning i topografin och dessa långa gröna korridorer med varierad terräng utgör också viktiga värdebärande egenskaper hos stadsdelen.

Centrumbyggnaderna kring Hagsätra torg av arkitekten Hack Kampman är i för hållande till övrig bebyggelse låga för att skapa intimitet och goda ljusförhållanden. Centrum är sedan 1990-talet ombyggt.

Samfundet S:t Erik menar att planförslaget på det stora hela kan tillföra positiva värden till Hagsätra, både i form av fler bostäder, bullerskyddade innergårdar och en fint gestaltad kyrkobyggnad som kommer att bli ett landmärke längs Huddingevägen. Rivningen av de befintliga paviljongerna och skärmtaken på Hagsätra torg kommer bidra till en öppnare och mer överblickbar torgyta medan det föreslagna bostadshuset kan bli ett tillskott och bidra till en mer livaktig miljö. Emellertid innehåller planförslaget ett antal problematiska inslag. Samfundet S:t Erik vill särskilt kommentera nedanstående delar i planförslaget.

Det som i första hand framstår som oacceptabelt i förhållande till Hagsätras värdebärande karaktärsdrag är det 15 våningar höga skivhuset vid Kvarntorpsgränd, som Samfundet S:t Erik avstyrker. Byggnaden har en för området främmande utformning med sin indragna midja och högdelen i sju våningar. Högdelen antar formen av ett skivhus i sju våningar stående på en lågdelen, ett podium, i form av en liggande volym i som minst en och som mest sju våningar, varför helheten kan beskrivas som skivhus på skivhus. Idén med ”skivhus på skivhus” med markerad midja innebär en markant skalförskjutning från sju till 15 våningar och en för området ny typologi. Skalförskjutningar mot allt högre byggnadsvolymer förekommer generellt i Stockholms förorter och fordrar en principdiskussion om var de riktigt höga husen kan placeras. Huset står i skarp kontrast till Hagsätras övriga bebyggelse samtidigt som gestaltningen är tveksam både ifråga om utformning och proportioner. Byggnaden strider också genom sin höjd på ett mycket påtagligt sätt mot den ursprungliga avsikten med dels de flertalet jämnhöga skiv- och punkthusen, dels centrumanläggningens intima skala. Den kommer vidare konkurrera med den för området så karaktäristiska ”drakryggen” i det stora landskapsrummet.

Också det nya bostadskvarteret vid Olshammarsgatan utgör ett främmande inslag i stadsdelen som tydligt bryter mot principen om ”hus i park” som exempelvis den föreslagna nybebyggelsen i kv. Fjäderlåset 1 lever upp till. Det föreslagna kvarteret innebär att en ny typologi tillförs området och splittrar det övergripande intrycket. Kvartersstrukturen och sockeln i två våningar medverkar till en hög grad av slutenhet som förefaller vara tänkt att överbrygga nivåskillnader snarare än att tillföra platsen nya kvaliteter. Kuperad naturmark som utgör ett värdebärande karaktärsdrag i Hagsätra tas vidare i anspråk för projektet och det föreslagna kvarteret bryter grönstråkets visuella förbindelse med grönområdet vid Kvarntorpsgränd på andra sidan Olshammarsgatan. Bebyggelsen minskar också både den visuella och fysiska tillgängligheten till förhållandevis orörd naturmark. Samfundet S:t Erik föreslår en omarbetning av kvartersstrukturen med ökad öppenhet och hänsyn till nivåskillnaderna som målsättning. Också den föreslagna förskolan vid Vintrosagatan som dock genom sin gestaltning kan tillföra Hagsätra positiva estetiska värden tar värdebärande naturmark i anspråk. En alternativ placering kunde kanske utredas.

Slutligen vill Samfundet S:t Erik påtala det olämpliga i att placera bostadshus längs den hårt trafikerade Huddingevägen. Visserligen tar de föreslagna lamellhusen i kvarteren Ärtåtern och Stubbneken genom sin underordnade skala och gestaltning hänsyn till den befintliga bebyggelsens karaktär och värde och bidrar även till bullerskyddade innergårdar. Samfundet S:t Erik ställer sig ändå kritisk till att bostäder används som bullerskärmar och vill hävda att en placering av balkonger i bullerstörda lägen som längs Huddingevägen är oacceptabelt.

Samfundet S:t Erik avstyrker det föreslagna 15 våningars höga skivhuset vid Kvarntorpsgränd. Detaljplaneförslaget i övrigt, med beaktande av våra synpunkter avseende buller vid Huddingevägen och bearbetning av bebyggelsen vid Olshammarsgatan, tillstyrks.

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Stina Hagelqvist
Styrelseledamot

Suzanne Lindhagen
Styrelseledamot